

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประเทศเยอรมนี มาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถสรุป และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาถึงระบบการดำเนินคดีอาญา ระบบการค้นหาความจริง และบทบาทของศาลในการค้นหาความจริง เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินคดีอาญาของแต่ละประเทศเป็นระบบใด กล่าวคือ

ในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่ใช้ระบบการดำเนินคดีตามระบบไต่สวน (Inquisitorial System) อีกต่อไปแต่ทั่วโลกในปัจจุบันนี้ระบบการดำเนินคดีตามระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ (Common law) หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ก็ตามแต่สิ่งที่แตกต่างในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ก็คือ ระบบการค้นหาความจริงในคดีว่าศาลในแต่ละระบบจะมีบทบาท เช่นใดซึ่งระบบการค้นหาความจริงประเทศในระบบ (Common law) และ ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) มีระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาที่แตกต่างกันไปดังนี้ ระบบการค้นหาคความจริงในระบบคอมมอนลอว์

ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย แบบคอมมอนลอว์ แต่เดิมการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน ระบบการค้นหาความจริงในศาล จึงดำเนินไปในรูปแบบของการต่อสู้กันระหว่างคู่ความ ที่เรียกว่า Adversarial System กล่าวคือ ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยต้องนำเสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาล โดยศาลจะต้องมีหน้าที่ รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดโดยไม่เข้าไปแทรกแซงการสืบพยาน

ศาลในระบบอมมอนลอว์ จึงมีบทบาทที่ต้องวางเฉย (Passive) ประหนึ่งกรรมการตัดสินคดีนั้นๆ โดยเหตุนี้ การรับฟังพยานต่างๆ จึงเต็มไปด้วยหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการที่จะอนุญาตให้นำสืบพยานหรือไม่ หรือหลักเกณฑ์ในการที่จะรับฟัง หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นๆ

ระบบการค้นหาคความจริงในระบบคอมมอนลอว์ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ระบบการค้นหาความจริงในศาล ดำเนินไปในรูปแบบของการต่อสู้กันระหว่าง

คู่ความ ที่เรียกว่า Adversarial System กล่าวคือ ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยต้องนำเสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาล โดยศาลจะต้องมีหน้าที่ รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดโดยไม่เข้าไปแทรกแซงการสืบพยาน

ศาลในระบบอมมอลอว์ จึงมีบทบาทที่ต้องวางเฉย(Passive) ประหนึ่งกรรมการตัดสินคดีนั้นๆ โดยเหตุนี้ การรับฟังพยานต่างๆ จึงเต็มไปด้วยหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการที่จะอนุญาตให้นำสืบพยานหรือไม่ หรือหลักเกณฑ์ในการที่จะรับฟัง หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นๆ

ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil law) การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (State prosecution) ดังนั้น การดำเนินการค้นหาความจริงระบบประมวลกฎหมายการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้น การดำเนินการค้นหาความจริงในศาลจึงดำเนินการไปในรูปแบบของการค้นหาความจริงโดยศาล กล่าวคือ ศาลมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีอาญา โดยสอบเทียบจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และสามารถสืบพยานหรือสืบพยานเพิ่มเติมนอกที่โจทก์นำเสนอส่วนคู่ความคือฝ่ายโจทก์ และจำเลยจึงเป็นเพียงผู้กระตุ้นให้มีการสืบพยานเท่านั้นในระบบนี้ศาลจึงมีบทบาทในการค้นหาความจริงไม่ใช่คู่ความ ดังนั้นศาลในระบบประมวลกฎหมายจึงมีบทบาทที่กระตือรือร้นในการค้นหาความจริง โดยเหตุนี้ การรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ จึงต้องไม่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เที่ยงชัดซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นอิสระในการนำเสนอพยานหลักฐาน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาถึงบทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (civil law) เป็นระบบกฎหมาย ส่วนระบบการค้นหาความจริงเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริง การดำเนินคดีเป็นไปตามระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้นการดำเนินการค้นหาความจริงจึงเป็นรูปแบบการค้นหาความจริงในศาล ซึ่งการค้นหาความจริงในศาลผู้เขียนแยกสาระสำคัญได้เป็น 3 หลักคือ

1. ศาลต้องมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง
2. ศาลต้องมีความเป็นกลางที่มีความเป็นภาวะวิสัย
3. ศาลต้องตรวจสอบพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริง

จากหลักทั้ง 3 นี้ จะเห็นได้บทบาทของศาลในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา ศาลต้องมีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลมักวางเฉยโดยปล่อยให้ทำหน้าที่ของคู่ความ คือโจทก์และจำเลยต่อสู้กันเอง นำเสนอพยานหลักฐาน ส่วนศาลก็จะทำหน้าที่รับฟังข้อเท็จจริงจากการเสนอของทั้งสองฝ่ายเพื่อชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่านั้น

แต่ในทางปฏิบัติ ศาลไทยยังขาดความกระตือรือร้นไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น ศาลไม่ทำการสืบพยานและถามพยานเอง ปล่อยให้ทำหน้าที่ของโจทก์ จำเลยถาม

สืบพยานเอง ศาลไม่ยอมเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติม ศาลไม่เรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาประกอบคำวินิจฉัย ซึ่งแตกต่าง ศาลชั้นต้น ไทยยังขาดความเป็นภาวะวิสัย เนื่องจากในการพิจารณาคดีศาลไทยยังได้รับอิทธิพลจากฝ่ายการเมือง หรืออิทธิพลทางอื่นทำให้ความยุติธรรมในการพิจารณาคดีเสียไป

ดังนั้น ศาลจึงควรมีบทบาททั้ง 3 ข้อ คือ มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง เป็นกลางที่มีความเป็นภาวะวิสัย และทำการตรวจสอบพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงอย่างแท้จริง ศาลไม่ควรวางเฉย

การที่ศาลไม่ค่อยปฏิบัติตามหลักดังกล่าวส่วนหนึ่งอาจเกิดจากหลักที่กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมตุลาการบางเรื่องส่งผลให้ศาลไทยไม่ค่อยมีบทบาทในการค้นหาความจริงตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ควรจะเป็น

จากปัญหาบทบาทของศาลหากพิจารณาเปรียบเทียบกับ การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศเยอรมนีพบว่า

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ในเรื่องบทบาทของศาลต้องมีความกระตือรือร้น ในการแจ้งประเด็นข้อเท็จจริง และผู้ดำเนินการสอบถามพยาน การไต่สวนพยานจะทำโดยองค์คณะของผู้พิพากษาเอง ในเรื่องบทบาทของศาลที่ต้องมีความเป็นกลางที่เป็นภาวะวิสัยนั้น บทบาทของศาลในการดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่โดยไม่ถูกกดดันจากฝ่ายใด เช่น ในเรื่องการพิจารณาคดี การสืบพยาน การเลื่อนคดี ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะทำได้อย่างเต็มที่ เพื่ออำนวยความยุติธรรม บทบาทของศาลที่จะทำได้อย่างเต็มที่เพื่ออำนวยความยุติธรรม บทบาทของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะมีความเป็นภาวะวิสัย เนื่องจากการค้นหาความจริง โดยหลักจะยึดตามรายงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ก็ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ส่วนในเรื่องการตรวจพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ศาลมีบทบาทในการตรวจสอบและควบคุม การได้มาในข้อเท็จจริง ซึ่งในคดีให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยศาลจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบพยานด้วยตนเอง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมนี ในเรื่องบทบาทของศาลต้องมีความกระตือรือร้นนั้น กฎหมายบัญญัติให้หัวหน้าคณะเป็นผู้สืบคดีเป็นผู้ถามพยานด้วยตนเองทำการพิจารณาก่อนเปิดคดี ในเรื่องบทบาทของศาลที่ต้องเป็นกลางที่เป็นภาวะวิสัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนีนั้น กำหนดให้ศาลมีบทบาทในการดำเนินคดี ค้นหาความจริงได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ถูกกดดันจากฝ่ายใด ดังเช่นในเรื่องการพิจารณาคดี การสืบพยาน การเลื่อนคดี ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะทำได้อย่างเต็มที่ เพื่ออำนวยความยุติธรรม

ส่วนในเรื่องการตรวจสอบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนีนั้น ผู้พิพากษาผู้เป็นหัวหน้าคณะจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบพยานด้วยตนเอง และยังมีขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนเปิดการพิจารณาคดีต่อไปและยังตรวจสอบข้อเท็จจริง จำำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการแนบมากับฟ้องได้ด้วย

จากการศึกษาบทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนีนั้น พบว่าเป็นระบบการดำเนินคดีที่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ

1. เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และ
2. ศาลเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการสืบพยานตามระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริง

ดังนั้น หากศาลชั้นต้นไทยได้มีการทบทวนบทบาทของตน โดยทำการปฏิบัติตนของศาลตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาปฏิบัติทำตามในการค้นหาความจริง ก็จะเป็นการดำเนินการที่สมบูรณ์ตามบทบาทของศาลชั้นต้น ในระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งจะนำมาซึ่งความยุติธรรมได้ดี ยิ่งขึ้นกว่าปัจจุบัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าหากได้มีการนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้กับบทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ศาลชั้นต้นควรแสดงบทบาทในการค้นหาความจริงมากขึ้น โดยทำความเข้าใจบทบาทของตน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริง คือ

- ศาลต้องมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง
- ศาลต้องมีความเป็นกลางที่เป็นภาวะวิสัย
- ศาลต้องตรวจสอบพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง

2. ควรปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานของศาล โดยจัดหาวิธีการอื่นมาแทนการจดบันทึกคำพยาน(อัดเทป) ของศาล เพื่อให้ศาลมีอิสระและเวลาเพียงพอที่จะทำหน้าที่ค้นหาให้ได้ความจริงในคดี ในชั้นพิจารณาของศาลนั้น ซึ่งบทบาทของศาลอันพึงประสงค์ในการค้นหาความจริงน่าจะมีอยู่หลายประการได้แก่

- การซักถามพยานเองอย่างละเอียดของศาล
- การสังเกตอากัปกริยาของพยานขณะเบิกความ

- การเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบเพิ่มเอง

3. จำเป็นต้องมีการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีการส่งสำเนา
สำนวนการสอบสวนไปให้ศาลพร้อมกับการยื่นคำฟ้องของพนักงานอัยการ เพื่อศาลจะได้เตรียมตัว
ศึกษารายละเอียดของคดี

D
P
U